

Frýdštejn

Kraj: Liberecký

Správní obvod: Jablonec nad Nisou

Nadmořská výška: 474 m n. m.

Počet obyvatel: 855

Adresa URL: www.obec-frydstejn.cz

Okres: Jablonec nad Nisou

GPS souřadnice: 50.652258N, 15.158759E

První pís. zmínka: 1385 (639 let)

PSČ: 463 42

Historie obce Frýdštejn

Přesná doba vzniku hradu Frýdštejn není známa. Podoba jména Friedstein se jménem hradu Frýdland (Friedland) v severních Čechách, kde sídlil rod Biberštejnů, kteří drželi i Frýdštejn v roce 1376, by mohla nahrávat domněnce, že oni byli stavebníky Frýdštejna. Leč doložit to nelze. Neodporoval by tomu však názor naší přední znalkyně hradní problematiky Dobrosłavy Menclové, která ve svém díle České hrady str 333-334 ve svém pojednání o Frýdštejně píše: "Celý hrad se totiž skládá ze starší části horní s obytnými budovami a velkou okrouhlou věží a z části jižní o něco mladší, v sůž bývala studniční věž a hospodářské budovy ohrazené zpočátku jen dřevem a teprve později opevněné kamennou zdí s hradebními ochozy" Menclová pak uzavírá : „Většina historiků se proto domnívá, že hrad vznikl teprve v druhé polovině 14.století. Stavební typ, i když zde jako u všech skalních hradů* deformovaný, i ostroluký portál věže nasvědčují však tomu, že byl postaven dřív, snad už v první polovině 14. st.". znamená to tedy, že se na budování hradu podílelo postupně více stavebníků třeba včetně již zmíněných Biberštejnů.

Podíváme se tedy na prokazatelné držitele zdejší oblasti ve 14.století. Pojizeří byla již dávno ve 13. století v majetku rozvětveného rodu Markvarticů. S nimi je spjat vznik nejstarších hradů jakými jsou např. Valdštejn, Hrubá Skála i Hrubý Rohazec či Rotštejn. Ve 14.století se jako majitelé oblasti kolem Hodkovic objevují páni z Dražic, kteří tu jsou doloženi v roce 1364. V roce 1376 je držitelem zdejšího kraje Jan II. z Biberštejna a protože první písemnou zmínku o Frýdštejně samotném máme z roku 1385, lze vzhledem k výše zmíněnému stavebnímu rozboru hradu, považovat pány z Dražic za stavebníky starší části hradu a Jana II. z Biberštejna nejspíš za dovršitele stavby a dolní mladší částí hradu. S následujícími držiteli, vladyky z Vadslavic je spjata právě datum 1385, kdy tu a v Hodkovicích vládl Bohuněk Puklice z "Frýdštejna".

Bylo to za vlády krále Václava IV., kdy i sem na Turnovsko dolehly ohlasy problémů, které měl s českou vysokou šlechtou. Jeden z nich, Markvart z Varternberka, držitel hradu Zbirohu (nad Jizerou) a Hrubého Rohozce, se dostal s králem do konfliktu, ten mu jeho hrady dal oblehnout a jeho samého zajmout. Tyto události se odehrávaly na přelomu osmdesátých a devadesátých let 14. století, kdy na Frýdštejně vládl již Petr Kamenec z Frýdštejna.

Nejznámější osobností následujícího období byl Bohuš z Kováně, jenž s bratrem Vaňkem získal Frýdštejn kolem roku 1406, S ním je pak spojeno celé bouřlivé období husitské. Bohuš byl věrným stoupencem krále Zikmunda a svůj protihusitský postoj dával najevo i těsnou spoluprací s katolickými městy v Horní Lužici, sdruženými ve svazku Šestiměstí. Dodával jim zprávy o pohybech husitských vojsk a varoval je tak před blížícím se

nebezpečím. Města k němu posílala pro zprávy i své zvědy.. V roce 1431 se Bohuš" zaručil i za velitele katolické posádky na hradě Hamrštejně u Chrástavy, Mikuláš Dachse, kterého propustili husitští hejtmané na kauci na svobodu Vzhledem k tomuto jeho postoji a i proto, že Frýdštejn ležel blízko důležité cesty z Turnova do

Ponisi a do Lužice, oblehli husitští hejtmané ,Jan Čapek ze Sán a Ota z Lozy, Frýdštejn. K dobytí hradu však nedošlo, mezi protivníky byla zřejmě uzavřena dohoda, která uspokojila obě strany . Po bitvě u Lipan (1434) získal Bohuš od krále Zikmunda za svou věrnost řadu okolních vesnic z někdejšího církevního panství (1436) a poté, když se připojil na stranu Jiřího z Poděbrad získal od krále Ladislava Pohrobka rovněž některé vsady.

Po smrti Bohuše z Kováně v roce 1460 drželi Frýdštejnsko jeho dědici, jejichž poručníkem byl Jan z Házmburka, trvalý odpůrce krále Jiřího z Poděbrad.. Vlastnil hrady Kost, Trosky, Návarov, Skály , které mu dal Jiří z Poděbrad oblehnout. V roce 1469 vtrhly do severních Čech lužické a slezské oddíly, aby vymanily Návarov z obležení. Dotáhly však jen na Kopaninu, odkud se po zprávě o údajně se blížícím králově vojsku daly na kvapný ústup, při němž utrpělo Jablonecko značné škody. Zda byl touto akcí zasažen i Frýdštejn , kde měl Jan z Házmburka svého hejtmána, není známo. Byla to však poslední vojenská akce, která se v 15. století na Frýdštejnsku odehrála.

Zbytek století byl ve znamení několikerého střídání držitelů hradu. V roce 1489 zde vládl Jiří Berka z Dubé, v roce 1498 Vilém Zub z Landštejna, po něm Jan Dubecký z Dubče a po roce 1508 Jan Chvalovský z Ledec. Jeho dědici v roce 1540 prodali panství Janu z Vartemberka. Kromě městečka Hodkovic k němu patřily vsi Zásada, Vranový, Křížky, Rakousy, Borek, Ondříkovice, Roudný Kaškovice, Voděrady, Pulečný, Kamenice, Radimovice, Dolánky u Hodkovic, Záskalí, Jeřmanice, Vesec, Vratislavice, zaniklá ves Nisa, a díly Čtveřina a Havlovic. Význam této koupě spočívá pro Frýdštejn v tom, že se stal částí velkého vartemberkého dominia (Zvířetice, Hrubý Rohozec, Malá Skála, Hradiště n.Jiz. a Dub), na němž se již prosazovaly významné trendy hospodářského využití přírodních a lidských zdrojů panství.

Tato sounáležitost však trvala jen několik let, protože Janův syn, Adam z Vartemberka, byl za svou účast na protihabsburském odboji v letech 1546/1547 potrestán králem Ferdinandem I. konfiskací části statků, mezi nimi Dubu a Frýdštejna. Proto mohl v roce 1552 koupit obě panství Jan z Oppersdorfu .

To, že si za sídlo zvolil výstavný zámek v(Českém) Dubě, se stalo pro hrad Frýdštejn osudným. Ztratil již dávno svůj vojenský význam a neměl ani terénní a prostorové předpoklady pro další stavební vývoj v duchu zámeckých staveb, jak tomu bylo u mnoha jiných dřívějších hradů (např. Dub, Frýdlant, Crrabštejn, Rohozec aj.). Byl tedy ponechán svému osudu takže byl již zanedlouho označován jako pustý. Jeho hospodářské zázemí, poplužní dvůr v podhradí , při němž bylo i něco ovocných stromů, byl již za Vartemberků rozdělen mezi čtyři sedláky. Na osudu hradu se nepodepsal jen pověstný „zub času“, ale také skutečnost, že v podhradí přibývalo lidí, kteří pro své nově budované příbytky vzali rádi zavděk i vhodným stavebním materiálem z objektů chátrajícího hradu.

Po pánech z Oppersdorfu stal se v roce 1591 majitelem „pustého zámku“ Zikmund Smiřický ze Smiřic (do r.1608) , pak jeho synové Jaroslav (do r 1610) a nakonec Jan Albrecht (zemřel v roce 1619). Na hospodářsky velmi iniciativní a úspěšné pány ze Smiřic navázal v roce 1623 Albrecht z Valdštejna. Ten jejich statky získal z konfiskací, jimiž byli Smiřičti potrestáni za svou účast na druhém protihabsburském odboji v letech 1618 - 1620., který skončil porážkou na Bílé hoře. Za Valdštejna byla celá oblast severních těch součástí jeho vévodství Frýdlantského až do roku 1634, kdy byl zavražděn v Chebu. Opětovné konfiskace, tentokráté uprostřed již probíhající třicetileté války, učinily majitelem dubského a

frýdštejnského panství císařského plukovníka hraběte Jana Ludvíka Isolanioho. Jeho dvě dcery se sice ujaly dědictví, když v roce 1640 zemřel, ale jedna z nich, hraběnka Regina Isolaniová odkázala své jmění v r. 1653 klášteru sv. Augustina ve Vídni. V církevním držení pak setrvalo frýdštejnské i dubské panství do roku 1838, kdy je koupil kníže Kamil Rohan. Revoluční události roku 1848 pak udělaly navždy tečku za feudálními patrimoniálními řády u nás.

Ve stínu půvabné hradní zříceniny však během staletí vyrůstala ves, která dostal jméno po hradu a jeho hospodářském příslušenství, tedy pak již zmíněném poplužním dvoře. Její počátky byly více než skromné. Původní čtyři usedlosti selské se přirozeným přírůstkem v rodinách dělily a ves se rozrůstala o nová stavení. Nešlo to hned rychle, protože třicetiletá válka (1618-1648) a následující rekatolizační opatření habsburské vlády, zanechaly asi i zde své stopy. V soupise obyvatel dle víry z roku 1651 je ve výčtu služebných lidí na dubském zámku uveden „Mikuláš Fridštejnský, při kanceláři písařík“. Byl to asi synek některého zdejšího sedláka, bylo mu 15 let a je u něho poznamenáno, že je zde naděje na obrácení ke katolické víře. Ves Frýdštejn v tomto seznamu uvedena není, ale zato všechny okolní vsi -Stejně je tomu v soupise poddanských hospodářství z roku 1654, jenž je znám pod jménem Berni rula.

